

ХУЛОСАИ НИҲОИИ

шӯрои диссертатсионии 6D.КOA-059 назди Институти масъалаҳои об, гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон
чиҳати ҳимояи диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии доктори
фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори шӯрои диссертатсионӣ аз 12 январи соли 2023 № 8-2

(сана)

Барои сазовор донишани Боқизода Домулло Зафарҷон, шахрванди
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз
рӯи ихтисоси 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ,
гидрохимия.

Диссертатсияи Боқизода Домулло Зафарҷон дар мавзӯи
«Тозакунии обҳои шорандаи истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунӣ аз
металлҳои вазнин (дар мисоли ЧДММ «Тоҷфилиз»)», аз рӯи ихтисоси
25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия ба ҳимоя
санайи 02.11.2022с. қабул карда шуд, суратҷаласаи №4-2 шӯрои
диссертатсионии 6D.КOA-059 назди Институти масъалаҳои об,
гидроэнергетика ва экологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон бо
нишонаи 734042, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, куч. Айнӣ, 14А.
(фармоиши КOA назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон №192/шд аз
01.07.2022).

Унвонҷӯ Боқизода Домулло Зафарҷон, санайи 22.04.1995 таваллуд
шудааст ва соли 2018 Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистонро бо
дипломи сурх, аз рӯи ихтисоси 430103-01 (Таъмини корхонаҳои
саноатӣ бо барқ) хатм намудааст, ДOA № 0011255.

Диссертатсия дар озмоишгоҳи таҳлили оби Донишкадаи кӯҳию
металлургии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ:

- номзади илмҳои техникӣ, дотсент, **Ҳоҷиев Саидмуқбил Қосимович**, Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон, кафедраи
фанҳои табиӣ-илмӣ, мудири кафедра.

Муқарризони расмӣ:

- **Назаров Шамс Бароталиевич**, доктори илмҳои химия, Институти
химияи ба номи В.И. Никитини Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,
озмоишгоҳи коркарди комплекси маъданҳо ва партовҳои саноатӣ,
сарҳодими илмӣ;

- **Боқиев Боқӣ Раҳимович**, номзади илмҳои техникӣ, Донишгоҳи техникӣи Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ, кафедраи системаҳои таъмини об, газу гармӣ ва ҳавотозакунӣ, дотсенти кафедра.

Муқарризони расмӣ зикргардида ба диссертатсия тақризи мусбат додаанд.

Муассисаи пешбар: МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров” дар ҳулосаи мусбати додаш (протоколи ҷаласаи ғайринавбатӣ аз 20 декабри соли 2022), ки аз тарафи раиси комиссия, мудирӣ кафедраи кафедраи географияи табиӣ, факултети геозкология ва туризми МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров”, номзади илмҳои техникӣ, дотсенти кафедра Ғуфранов М.С., эксперт: профессори кафедраи геозкология ва методикаи таълими факултети геозкология ва туризми МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров”, доктори илмҳои география Раҳимов А.И. ва котиби ҷаласа Аҳмедова Д.В. ба имзо расидааст ва аз ҷониби ректори МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров”, доктори илмҳои таърих, профессор Усмонзода Аюб Ислому тасдиқ шудааст. Вазифаҳое, ки довталаб ҳал кардааст, барои ҳалли масъалаҳои муҳими татбиқӣ соҳаи 25.00.27, аз ҷумла барои беҳтар намудани шароити ҳифзи муҳити зист аҳамияти воқеӣ доранд. Кори диссертатсионӣ ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пурра ҷавобгӯ буда, ба рисолаҳои номзадӣ пешбарӣ шудааст ва муаллифи он Боқизода Домулло Зафарҷон сазовори дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия мебошад.

Кори диссертатсионӣ ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва додани унвонҳои илмӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рисолаҳои номзадӣ ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он Боқизода Домулло Зафарҷон сазовори гирифтани унвони илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия мебошад.

Унвонҷӯ дорои 13 мақолаи нашршуда, аз ҷумла 7 мақолае, ки дар маҷаллаҳои ба рӯйхати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дохил шуда, нашр шудаанд ва 1 санад оид ба татбиқӣ натиҷаҳои тадқиқот ва 1 нахустпатентро (ТҶ 1247) соҳиб мебошад.

Навгонии кори илмӣ:

- таҳқиқи таркиби физикию химиявии маҳлули коркардшудаи истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунӣ;

- таҳқиқи раванди беоҳангардони маҳлули коркардшудаи истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунӣ;
- таҳқиқи вобастагии дараҷаи тозакунии маҳлули коркардшуда аз рух, оҳан ва мис ҳангоми параметрҳои гуногун;
- таҳқиқи тағйирёбии электроноқилияти хос, дараҷаи шӯрӣ ва TDS-и маҳлул дар вақти истифодабарии усулҳои химиявӣ ва коагулятсионӣ;
- таҳқиқи таъсири рН-и муҳит ба раванди тоза кардани маҳлули коркардшуда аз рух, оҳан ва мис бо усулҳои химиявӣ ва коагулятсионӣ;
- таҳқиқи таъсири ҳарорат ба раванди аз рух, оҳан ва мис тоза кардани маҳлули коркардшуда бо усули коагулятсионӣ;
- таҳқиқи вобастагии тирагии маҳлул аз омилҳои раванди тозакунии маҳлули коркардшуда аз рух, оҳан ва мис дар вақти истифодабарии усулҳои химиявӣ ва коагулятсионӣ;
- тартиб додани нақшаҳои нави асосии технологии раванди тоза кардани маҳлули коркардшуда аз рух, оҳан ва мис дар вақти истифодабарии усулҳои химиявӣ ва коагулятсионӣ.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар маҷаллаҳои аз ҷониби ҚОА назди Президенти ҶТ тавсияшуда, ба нашр расидаанд:

1. Бокизода, Д.З. Исследование физико-химических параметров проб электролита, используемого в производстве крепежа / Д.З. Бокизода, С.К. Ходжиев // Вестник педагогический университет. – Душанбе 2020. -№3-4 (7-8). –С.270-275.

2. Бокизода, Д.З. Исследование состава сточной воды и шлама технологии производства крепежа / Д.З. Бокизода, С.К. Ходжиев // Вестник педагогический университет. –Душанбе 2020. -№3-4 (7-8). – С.286-290.

3. Бокизода, Д.З. Исследование процесса обезжелезивания отработанных растворов технологии производства крепежа / Д.З. Бокизода, З.В. Кобулиев, С.К. Ходжиев // Политехнический вестник. Серия Инженерные исследования. –Душанбе 2021. -№2 (54). –С.65-68.

4. Бокизода, Д.З. Исследование технологии очистки гальваностокков реагентным методом / Д.З. Бокизода // Политехнический вестник. Серия Инженерные исследования. –Душанбе 2021. -№4 (56). – С.65-67.

5. Бокизода, Д.З. Исследование изменения физико-химических параметров при процессе обезжелезивания сточных вод технологии производства крепежа / Д.З. Бокизода, З.В. Кобулиев, С.К. Ходжиев //

Вестник педагогический университет. – Душанбе 2021. - №3-4 (11-12). – С.330-334.

6. Бокизода, Д.З. Исследование результатов очистки раствора от металлов при разных физико-химических параметрах / Д.З. Бокизода, З.В. Кобулиев, С.К. Ходжиев // Вестник педагогический университет. – Душанбе 2021. - №3-4 (11-12). – С.300-304.

7. Бокизода, Д.З. Исследование изменения физико-химических параметров сточной воды производства крепежа при ее очистке от ионов металлов коагуляционным методом / Д.З. Бокизода // Вестник педагогический университет. – Душанбе 2022. - №2 (14). – С.169-173.

Ба автореферати диссертатсия 3 тақризи мусбӣ ворид шуд:

1. Аз номзади илмҳои химия, дотсенти кафедраи химияи органикӣ ва амалии МДТ “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б. Гафуров”, **Тиллобоев Ҳакимҷон Иброҳимович**. Тақризи мусбӣ мебошад, инчунин эродҳои зеринро дорад:

- дар матни автореферат дар саҳифаҳои 4, 14 ва 15 ибораҳои «сулфати алюминии севалента», «сулфати севаленти алюминий» ва «сулфати севалентаи алюминий» барои ифодаи номи коагулянт - $Al_2(SO_4)_3$ дарҷ шудааст, ки дар ин ҷо калимаи «севалента» зиёдатӣ мебошад, ҳарчанд дар аксар мавридҳо муаллиф ибораи дурусти «сулфати алюминий»-ро истифода намудааст;

- дар расми 10 - нақшаи асосии технологии тоза кардани маҳлули коркардшудаи истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунии ҚДММ «Тоҷфилиз»... муомилоти минбаъда нисбат ба партови хатарноки ҳосилшуда, яъне шлам норӯшан мебошад ва дар матни автореферат оид ба таркиб, миқдор ва ё имконоти технологии коркарди он сухан намеравад.

2. Аз доктори илмҳои техникаӣ, профессор, директори филиали Олмалиқии Донишгоҳи давлатии техникии Тошкенти ба номи И.А. Каримов, **Самадов Алишер Усманович**. Тақризи мусбӣ мебошад, эродҳо вучуд надоранд.

3. Аз номзади илмҳои химия, профессори кафедраи молшиносӣ ва фаъолияти гумрукии Донишкадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тиҷоратии Тоҷикистон, **Қобилов Нарзулло Қобилович**. Тақризи мусбӣ мебошад, эродҳо чунинанд:

- хуб мешуд дар ҷавали 1-уми автореферат барои боз ҳам возеҳу равшан нишон додани нишондиҳандаҳо графайи КХИ низ ҷойгир карда мешуд;

- аз натиҷаҳои бадастомадаи дар ҷадвали 5 инъикосёфта дида мешавад, ки вобаста ба баландшавии ҳарорат дараҷаи тозашавии

маҳлули коркардшуда баланд гардидааст, вале барои дар ҳарорати нисбатан паст баланд бардоштани дараҷаи тозашавӣ таҳқиқот бурда нашудааст.

Шӯрои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки натиҷаҳои мувофиқтарини ба даст овардаи унвончӯ чунинанд:

- маълум карда шуд, омилҳои асосии ифлоскунии оби шорандаи истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунӣ металлҳои вазнин ба ҳисоб мераванд;

- пешниҳод шуд, ки технологияи коркардшудаи тоза кардани маҳлули истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунӣ барои тоза намудан истифода шавад ва баъдан оби тозашуда барои тайёр кардани маҳлули аслии электролитӣ истифода гардад;

- истифодаи нақшаи технологии муайяншуда, имконият медиҳад, ки оби шорандаи истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунӣ тоза мегардад ва ба беҳтар гардидани ҳолати экологии муҳити атроф оварда мерасонад.

Аҳамияти назариявии омӯзиш ба он асос меёбад, ки:

- коркард карда шуд, ҷабҳаҳои назариявии рушди (интенсификатсияи) раванди коагулятсияи оби шоранда бо истифода аз сульфати алюминий ва полиакриламид (ПАА);

- коркард карда шуд, ҳамчунин таъсири давомнокии раванд, ҳарорат, рН-и муҳит, дозаи сульфати алюминий ва миқдори тиракунанда ба дараҷаи тозашавии оби шоранда аз металлҳои вазнин;

- сохта шуд, нақшаи наведе, ки дар асоси истифодабарии он оби шорандаи истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунӣ то дараҷаи оби техникӣ расиданаш аз металлҳои вазнин тоза карда мешавад;

- коркард карда шуд, нақшаи бо усули коагулятсионӣ тоза кардани оби шорандаи истеҳсолоти масолеҳи маҳкамкунӣ аз металлҳои вазнин ба миқдори 99%.

Арзиши натиҷаҳои тадқиқоте, ки унвончӯ дар амалия ба даст овардааст, бо он тасдиқ карда мешавад, ки:

- натиҷаҳои асосии кори диссертатсионӣ дар озмоишгоҳи таҳлили оби Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон иҷро гардидаанд ва муаррифӣ карда шуданд.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ. Барои таъмини саҳеҳияти натиҷаҳо таҷҳизотҳои замонавии кишварҳои пешрафтаи дунё истифода шудаанд. Сараввал дараҷаи дуруст ченкунӣ барои ҳар як элемент бо истифодаи маҳлулҳои стандартӣ тафтиш карда шудааст. Ҳамзамон, барои таҷрибаҳои коагулятсияи оби шоранда реагентҳои

химиявии сертификатнок дар таҳқиқоти лабораторӣ истифода карда шуданд. Натиҷаҳои кор дар санади татбиқ инъикос ёфтаанд.

Эътимоднокии натиҷаҳои бадастомада, инчунин бо натиҷаҳои овардашудаи таҳқиқоти таҷрибавӣ ва муқоисаи баъзе натиҷаҳои бадастомада бо маълумоти муҳаққиқони дигар, санҷиши натиҷаҳои асосӣ дар конференсияҳои минтақавӣ ва ҷумҳуриявӣ, дар маҷаллаҳои тавсияшудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шудаанд.

Муқаррарот, хулосаҳо ва тавсияҳои илмӣ дар кори диссертатсионии таҳияшуда асоснок мебошанд, мундариҷаи кори илмиро объективона инъикос мекунанд ва бо миқдори зиёди маълумотҳои таҷрибавӣ, натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ, ки шахсан муаллиф ба даст овардааст ва таҳлили муфассал шудааст, мавҷуд мебошанд.

Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-059 дар ҷаласаи худ 12 январи соли 2023 тибқи бандҳои 31-33 Низомномаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, №267 аз 30.06.2021 с.) аз Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дархост менамояд, ки ба Боқизода Домулло Зафарҷон дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия дода шавад.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ, Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-059 9 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм 3 нафар аз рӯи ихтисоси рисолаи дифоъшаванда 25.00.27 – Гидрологияи хушкӣ, захираҳои обӣ, гидрохимия, ки дар воҳурӣ аз – 9 шахсоне, ки аъзои Шӯро мебошанд, овоз доданд: "ҷонибдор" - 9, "зид" - нест, "бюллетенҳои беэътибор" - нест.

Раиси шӯрои диссертатсионӣ

Котиби шӯрои диссертатсионӣ

12 январи соли 2023.

Амирзода О.Х.
 Қодиров А.С.

